

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Серія “Регіональна економіка”. – Випуск 13 (51). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор З. В. Герасимчук – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2016. – 400 с.

2. Герасимчук З. В. Проблеми та перспективи використання відновлювальних джерел енергії в контексті забезпечення сталого розвитку регіонів / З. В. Герасимчук, О. В. Серeda // Економічний форум: [наук. журнал]. – № 3. – Луцьк: Луцький НТУ, 2015. – С. 112 – 117.
3. Герасимчук З. В. Стратегічне управління сталим розвитком міст: теорія, методологія, практика : монографія / З. В. Герасимчук, О. В. Серeda. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014. – 276 с.
4. Серeda О. В. Відновлювальна енергетика як новітній напрям регіональної політики сталого розвитку / О. В. Серeda, Б. П. Герасимчук // Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2015: колективна монографія / НАН України, ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»; НТУУ «Київський політехнічний інститут» та ін. / за наук. ред. проф. Хлобистова Є.В. – Черкаси, 2015. – С.227 – 235.

УДК 332.14

Стрижеус Л. В., к.е.н., доцент;

Тендюк А. О., к.е.н., доцент;

Луцький національний технічний університет

НАПРЯМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

У статті розглянуто необхідність формування регіональної політики забезпечення соціальної орієнтації економіки з врахуванням рівня соціального та економічного розвитку регіону. Визначено типи регіональної політики забезпечення соціальної орієнтації економіки, їх цілі та інструменти реалізації.

Ключові слова: регіон, рівень розвитку регіону, регіональна політика, соціальна орієнтація економіки.

Stryzeus L., Tendyuk A.

DIRECTIONS OF REGIONAL POLICY SUPPORT SOCIAL ORIENTATION OF ECONOMY

In the article the necessity of forming regional policy to ensure social orientation of the economy, taking into account the level of social and economic development. Types of regional policy to ensure social orientation of the economy, their objectives and instruments.

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Серія “Регіональна економіка”. – Випуск 13 (51). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор З. В. Герасимчук – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2016. – 400 с.

Regions Ukraine have different levels of socio-economic development and therefore to prevent the spread of regional social and economic disparities must take a number of measures that would contribute to solving regional problems to the specifics of the region through effective use of its resource potential. to achieve harmonious regional development regional policy should be formed to ensure social orientation of the economy, taking into account the level of social and economic development.

Regional policy social orientation of the economy should be formed depending on the socio-economic development of regions. For this article the corresponding typology of regions.

The regional policy development knowledge economy. This group of regions classified as those with a high level of economic and social development. The main factor for economic growth which will serve not material and intellectual component of human knowledge-regions through effective education systems should find its segments and information technology as much as possible to adapt existing potential in the region for the formation of the knowledge economy by transforming knowledge into productive force.

Regional policy to promote entrepreneurship. This group of regions classified as those with a low level of social and economic development. In order to relieve tension in the region should create a favorable environment for business development in the region, which is possible under conditions of clear and economically justifiable regulations of entrepreneurial activity. At the regional level should be established perfect infrastructure support business activity

Regional policy of strengthening the economic base of the region. This group of regions classified as those that aim at sustainable economic growth entails increasing output and profitability, and as a result automatically help to increase wages and deductions for social needs (social impact)

Regional policy socially sound development of the region. This group includes those regions that have a high level of economic and social development low. Regional policy priority aimed at solving social problems territory while maintaining an adequate level of economic potential and characterized by heightened social danger.

Each type of region should form their own regional policies to ensure social orientation of the economy, introducing appropriate measures in the regions and applying the toolkit implementing such policies.

Keywords: region, the level of regional development, regional policy, social orientation of the economy.

Стрижеус Л.В., Тендюк А.А.

НАПРАВЛЕНИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ОРИЕНТАЦИИ ЭКОНОМИКИ

В статье рассмотрена необходимость формирования региональной политики обеспечения социальной ориентации экономики с учетом уровня социального и экономического развития региона. Определены типы региональной

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Серія “Регіональна економіка”. – Випуск 13 (51). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор З. В. Герасимчук – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2016. – 400 с.

політики забезпечення соціальної орієнтації економіки, їх цілі і інструменти реалізації.

Ключевые слова: регион, уровень развития региона, региональная политика, социальная ориентация экономики.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв’язок з важливими науковими і практичними завданнями. Реалії сьогодення висувають нові вимоги до якісних змін соціальних та економічних процесів, що відбуваються в регіонах. Усі регіони мають різний рівень соціально-економічного розвитку, а тому з метою запобігання поширенню регіональних соціальних та економічних диспропорцій необхідно здійснити ряд заходів, які б сприяли вирішенню регіональних проблем з врахуванням специфіки регіону на основі ефективного використання його ресурсного потенціалу. Варто наголосити, що з метою досягнення гармонійного регіонального розвитку необхідно формувати регіональну політику забезпечення соціальної орієнтації економіки з врахуванням рівня соціального та економічного розвитку регіону.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Різні аспекти соціалізаційних перетворень в економіці знайшли відображення в роботах таких вітчизняних науковців, як Амоша О. І., Башнянин Г. І., Богиня Д. П., Вовканич С. Й., Герасимчук З. В., Григорян Г. М., Грищенко А. А., Гринецька С. М., Данилишин Б. М., Долішній М. І., Зайцев Ю. К., Заяць Т. А., Злупко С. М., Колот А. М., Куценко В. І., Лібанова Е. М., Онікієнко В. В., Пірожков С. І., Садова У. Я., Семів Л. К., Чумаченко М. Г. та ін.

Цілі статті. Метою написання статті є дослідження та обґрунтування вибору типу регіональної політики забезпечення соціальної орієнтації економіки з врахуванням рівня соціального та економічного розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Механізм формування регіональної політики соціальної орієнтації економіки повинен здійснюватися на основі принципу взаємоузгодженості розробки та реалізації заходів регіональної політики, тобто, однією з умов формування регіональної політики є відповідність її як

закономірностям розвитку конкретного регіону, так і держави в цілому. Регіональна політика забезпечення соціальної орієнтації економіки повинна бути збалансованою, динамічною, комплексною, системною, варіативною та планомірно для покращення якості життя населення регіонів шляхом зростання ролі людських ресурсів у досягненні економічного зростання.

Нормативно-правовими актами України одним з основних завдань регіональної політики в сучасних умовах визначено поетапне зменшення рівня територіальної диференціації соціального забезпечення громадян та здійснення коректив у економічному розвитку при значних диспропорціях[1], а також створення умов, що дадуть змогу регіонам повністю реалізувати наявний потенціал, зробити максимальний внесок у національну економіку, здобути конкурентні переваги на зовнішньому ринку[2]. Проте, в умовах сьогодення, прослідковується посилення диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів, що свідчить про неефективність інструментів регіональної політики держави.

Регіональна політика соціальної орієнтації економіки повинна формуватися в залежності від рівня соціально-економічного розвитку регіонів. Для цього нами запропонована відповідна типологія регіонів (рис.1).

Така типологія регіонів за рівнем соціального та економічного розвитку є необхідною для розробки відповідного типу регіональної політики соціальної орієнтації економіки та спрямована на усунення регіональних диспропорцій і стимулювання розвитку регіонів.

Вважаємо доцільним будувати наступні типи регіональної політики:

S+E+ Регіональна політика розбудови знанневомісткої економіки

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Серія “Регіональна економіка”. – Випуск 13 (51). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор З. В. Герасимчук – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2016. – 400 с.

Рівень соціального розвитку регіону Рівень економічного розвитку регіону	Високий	Низький
Високий	C+E+	C-E+
Низький	C+E-	C-E-

Рис.1. Типологія регіонів за рівнем соціального та економічного розвитку

До даної групи регіонів віднесемо ті, які мають високий рівень економічного і соціального розвитку. Головним чинником економічного зростання для них виступатиме не матеріальна, а інтелектуальна складова – знання людини, що в кінцевому випадку сприяють зростанню продуктивності праці населення регіону. Для цього регіонам за допомогою ефективних систем освіти слід віднайти свої сегменти інформаційних технологій та якомога повніше адаптувати наявний у регіоні потенціал для формування знанневомісткої економіки шляхом перетворення знань у продуктивну силу.

Основними цілями регіональної політики розбудови знанневомісткої економіки є:

- результати теоретичних досліджень стають основою технологічних інновацій в регіоні;

- пошук ефективних, оптимальних підходів до вирішення економічних і соціальних проблем у регіоні, наявність для населення можливості вільного здійснення досліджень і отримання знань у майбутньому;

- зростання класу технічних спеціалістів і професіоналів у

регіоні;

–праця більшості населення регіону зосереджена у системі продукування знань та їх практичній реалізації;

–людина може посісти статусне положення не стільки за правом наслідування власності на певній території, скільки завдяки власній освіті і кваліфікації.

До основних інструментів реалізації регіональної політики розбудови знанневомісткої економікислід віднести:

1. Державне фінансування високотехнологічних галузей.
2. Полегшену доступність кредитів для інноваційних підприємств.
3. Створення умов для залучення іноземних фахівців.
4. Податкові канікули.
5. Звільнення від сплати мита при імпорті приладів та обладнання для інноваційних фірм.
6. Цільова підтримка наукомістких проектів через гранти і позики.
7. Спрощена процедура створення і діяльності наукоємних підприємств.
8. Створення бази даних за результатами впровадження інновацій в регіоні.
9. Створення професійних регіональних патентних мереж.
10. Реформування законодавства у сфері інтелектуальної власності.
11. Державне фінансування початкових стадій реалізації інноваційних проектів.
12. Легальне розширення джерел фінансування освіти [3].

С-Е- Регіональна політика сприяння розвитку підприємництва

До даної групи регіонів віднесемо ті, які мають низький рівень соціального та економічного розвитку. З метою зняття напруги в регіоні слід сформувати сприятливе середовища для розвитку в регіоні підприємництва, яке стає можливим за умов зрозумілих та економічно виправданих правил підприємницької активності. На рівні регіону повинна бути сформована досконала інфраструктура підтримки підприємницької активності.

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Серія “Регіональна економіка”. – Випуск 13 (51). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор З. В. Герасимчук – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2016. – 400 с.

Основними цілями такої політики є:

- досягнення відчутного покращення матеріального положення та умов життя населення регіону;
- забезпечення ефективної зайнятості населення, піднесення якості та конкурентоспроможності населення регіону;
- зняття соціальної напруги в регіоні.

Інструментами реалізації регіональної політики сприяння розвитку підприємництва можуть бути:

1. Податкове стимулювання.
2. Пільгове фінансування підприємницьких проєктів.
3. Прийнятні умови банківського кредитування.
4. Дохід як гарант відтворювальної функції людини.
5. Спрямування фінансових потоків на розвиток підприємств.
6. Податкові пільги на кошти, які спрямовуються на утримання та розвиток установ соціально-культурного та соціально-побутового призначення.
7. Комерціалізація соціальної інфраструктури та діяльності її установ.
8. Реструктуризація та запровадження договірних відносин між споживачами і виробниками послуг із забезпеченням їхнього правового захисту.
9. Пільги та дивіденди інвесторам, які вкладають кошти в розбудову підприємств регіону.
10. Інвестиції, пільгові кредити та субсидії на розбудову соціальної інфраструктури регіону.
11. Формування регіонального механізму фінансування інфраструктури регіону.

С+E- Політика зміцнення економічної бази регіону

До даної групи регіонів віднесемо ті, які мають на меті збалансоване економічне зростання, що тягне за собою підвищення обсягу виробництва та прибутковості, а, як наслідок, автоматично сприяють збільшенню заробітної плати та відрахувань на соціальні потреби (соціальна віддача).

Основними цілями такої політики є:

- орієнтація діяльності суб'єктів господарювання регіону на

впровадження новітніх технологій — інноваційний розвиток;

- розширення ринків збуту підприємств регіону, вихід ринки інших регіонів;
- підтримка розвитку підприємництва, малого та середнього бізнесу в регіоні;
- стимулювання вкладання коштів у пріоритетні для регіону сфери розвитку.

До основних інструментів реалізації регіональної політики зміцнення економічної бази слід віднести:

1. Пряме бюджетне субсидування інвестиційних проектів за умови основного фінансування приватними інвесторами.

2. Надання вільних земельних ділянок підприємницьким структурам у довгострокову оренду на інвестиційних умовах.

3. Надання об'єктів незавершеного будівництва і реконструкції на інвестиційних умовах.

4. Квоти імпорту продукції, яка в достатніх обсягах виробляється в країні.

5. Цільові субсидії національним товаровиробникам.

6. Податкові пільги — як основний напрямок фінансової підтримки інновацій.

7. Прискорена амортизація — як важливий напрямок стимулювання прискореного розвитку інноваційного бізнесу.

8. Державні гарантії за інвестиційними кредитами, які надаються малому інноваційному підприємству.

9. Податкові пільги на кошти, які спрямовуються у фонд кредитів малому інноваційному підприємству.

10. Пільгове страхування ризиків інноваційного підприємства.

11. Пільги та дивіденди національним товаровиробникам, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю з метою стимулювання експорту продукції.

С-Е+ політика соціально безпечного розвитку регіону

До даної групи регіонів належать ті, які мають високий рівень економічного та низький рівень соціального розвитку. Регіональна політика спрямовується на першочерговість вирішення соціальних завдань території за підтримки належного рівня її

економічного потенціалу і характеризується підвищеною соціальною небезпекою.

Основними цілями такої політики є:

- створення умов для розвитку та відтворення трудового потенціалу регіону;
- розбудова соціальної інфраструктури регіону;
- забезпечення раціональної структури зайнятості населення;
- удосконалення системи оплати праці як основи її дієвої мотивації в регіоні;
- розвиток системи соціального партнерства в регіоні;
- забезпечення сприятливих умов для розвитку народонаселення в регіоні;
- соціальна інтеграція та утвердження суспільної солідарності;
- подолання бідності та зменшення нерівності у регіоні;
- уникнення економічної та соціальної маргіналізації непрацездатних громадян;
- забезпечення соціальної справедливості у розподілі доходів, ресурсів та послуг.

Інструментами реалізації регіональної політики соціально безпечного розвитку можуть бути:

1. Державні замовлення, кредитування, державний захист при продажі патентів, авторських прав, ліцензій в Україні та за кордоном.

2. Податкові пільги для громадян, які повертаються з-за кордону, щодо створення ними на власні кошти підприємств в Україні, кращі перспективи кар'єри, дешевші, ніж за кордоном, послуги освіти та медицини для дітей тощо.

3. Податкові та митні пільги, пов'язані зі звільненням від виплат у соціальні фонди, з прийняттям на роботу окремих категорій осіб тощо.

4. Кредитні інструменти (преференції на виконання державних програм, фінансові штрафи при порушенні порядку квотування робочих місць, визначених чинним законодавством для певних категорій населення, державні субсидії непрацюючим громадянам тощо).

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Серія “Регіональна економіка”. – Випуск 13 (51). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор З. В. Герасимчук – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2016. – 400 с.

5. Фінансові схеми мікrokредитування малого підприємництва та самозайнятості.

6. Фіскальна політика щодо доходів населення.

Висновки. Таким чином, кожен тип регіону повинен формувати власну регіональну політику забезпечення соціальної орієнтації економіки, впроваджуючи у регіонах відповідні заходи та застосовуючи набір інструментів реалізації такої політики.

1. Указ Президента України. Про Концепцію державної регіональної політики. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?Nreg=341%2F2001>.
2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015р. : затверджена постановою КМУ від 21.07.2006р. № 1001.
3. Герасимчук З. В. Регіональна політика соціально-орієнтованого розвитку економіки: теорія, методологія, практика: монографія / З. В. Герасимчук, Л. В. Стрижеус. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2011. – 226 с.

УДК 332.122.54

Тибінка І. Я.;

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»

КОНЦЕПЦІЯ РЕГУЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОРЕГІОНАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті запропоновано концепцію регулювання внутрішньорегіональної соціально-економічної диференціації. Обґрунтовуючи доцільність її розробки сформульовано перелік цілей сучасної регіональної політики спрямованої на забезпечення децентралізації влади та налагодження партнерства між різними її рівнями і гілками влади, а також поглиблення партнерства з приватним і неурядовим секторами. Встановлено основні недоліки застосування методів та інструментів сучасної політики щодо регулювання внутрішньорегіональних диспропорцій.

Ключові слова: регіональна політика, внутрішньорегіональна диференціація, децентралізація влади.